

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1912, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 1 Januari</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1912</p>
-------------------------	--	--------------------------------------	---	-------------

När vi börja igen.

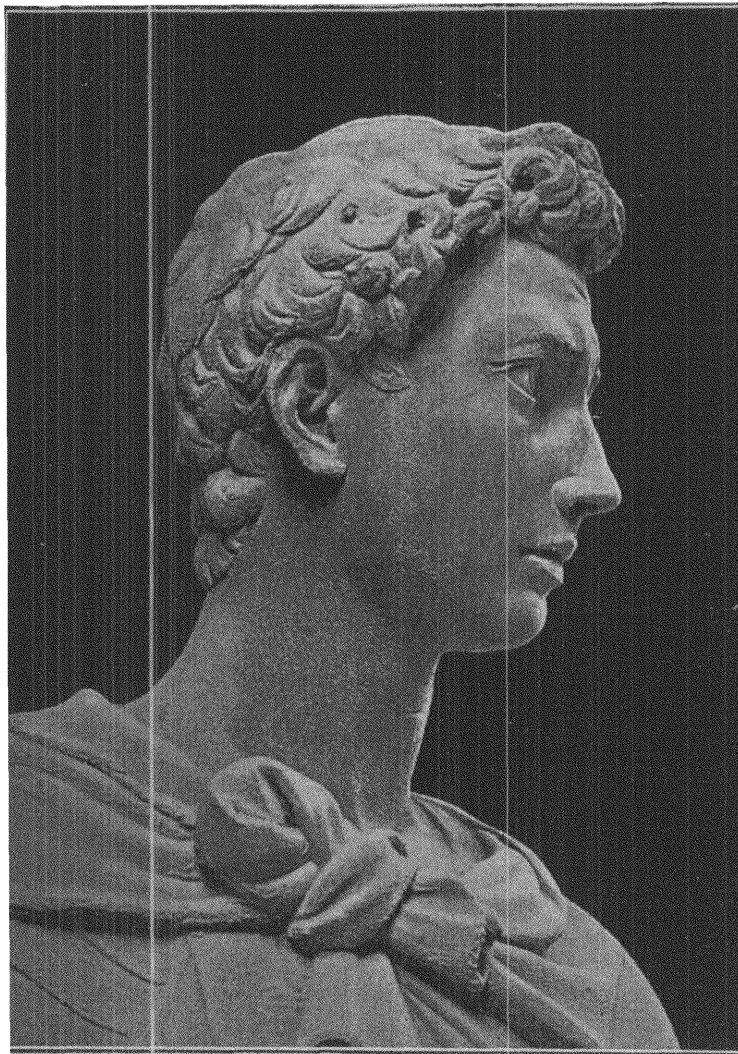
Så vända vi än en gång ett blad i livets bok. Ett år har gått. Många, som vände sitt blad i fjol, äro i år ej längre med — sådan är världens gång.

Havet välte, stormen hven, vågorna rullade asklikt grå.
»En man är vräkt över bord, kapten!»

Jaså.

— Julens välsignande ro, som för ett, ack blott allt för kort ögonblick tillåtit oss avskära alla förbindelser utåt, och som ensam förmår framkalla denna stillhet, genom vilken man »hör livets hjärta slå», har lämnat rum för de gamla vännerna. Gudskelov att det är över, utbrista säkert de flesta, man blir ju rakt bragt ur sina vanor. Som gud nås just inte ha mycket av ro över sig! Nu jäktar storstadskon utefter gatorna igen som förut, dricker sin punsch på sin guldkrog som förut och har fått sitt överlägsna utseende tillbaka.

Det är bara dessa, vilka i julen anamma en så välbehövlig lekamlig vila för trötta lemmar och förstörda nerver, som sörja över att

San Giorgio. Av Donatello, italiensk mästare på 1400-talet.

det så fort är över. Och så dessa, vilka fatta julen som en hälsning från den tystnad, vilken blir till religion i den meningen att de tro på de andliga värdenas evighet, som sitta kvar ännu, fast ljusen slocknat och ystra barnaskratt tystnat, med en bok i sitt sköte. Denna bok som har så många blad, hastigt vända, men långsamt skrivna, sparsamt med det vackra och stolta lyckans och kärlekens röda bläck, ymnigt med det svarta — som har många symboler, men alla lika dystra.

På ett av dessa livets blad skrev en dag, den 2 september 1862, en drömmare följande:

»Vad livet ter sig vemodigt när man följer dessa drömmande tankars lopp! Det är som ett väldigt skeppsbrott i natten, där femtio älskade röster ropå på hjälp men den obarmhärtiga svallvågen kväver ropen ett efter ett, utan att man har kunnat trycka en hand eller ge en avskedskyss i detta dödens mörker. Från denna synpunkt förefaller ödet strävt och vilt och grymt, och livets tragik reser sig som en klippa mitt i vardaglighetens lugnvatten:

Det är omöjligt att inte vara allvarlig inför den obestämbara oro, som detta skådespel väcker i oss. Tingens yta är leende eller banal, men djupet är strängt och skräckinjagande. Så fort man rör vid de eviga tingen, vid själens öden, vid sanningen, vid plikten, vid livets och dödens hemligheter blir man allvarsam, antingen man vill eller ej.»

Ja, man blir allvarsam. Man blir alltid allvarsam när man står framför detta att göra upp en räkning. Därför blir detta allvar så mycket större när det gäller att göra upp denna med sig själv för ett helt liv, vars milstolpar heta årskiftet och där vi stå stilla en kort minut och hämta andan till nästa mil. Skytteln i levnadsväven går och går, olika trådar slås in och mångahanda mönster tråda fram.

Dessa vilostunder vid denna obevekliga milstolpe bli sällan lyckostunder. När blev man också glad av självrannsakan, om den som sig bör i sitt sällskap har självkritiken? Men de kunna, dessa stunder, göra oss mycket gott. Levnadsvishet i dess bästa bemärkelse få vi icke av yttre händelser och upplevelser, må de än vara aldrig så tunga och svåra, än icke vårt inre väsen tillgodogör sig vad som under all prövning, som pärlan i musslan, ligger gömd. När vårt själsliv blev rikare, när våra tankar blevo högre, när vi blevo mera förstående, mera inseende, mera förlåtande, när vi blevo *godä* och kunde ta allt som hände oss lugnt, då voro vi *visa*. För att kunna underordna sig i alla livets skiften behöver man icke vara ödmjuk i detta ords servila betydelse. Det finnes en levnadskloket som består i att visa sig sådan man är, det finns likaså en ödmjukhet, som består i att känna och veta hur ringa man är.

De stora orden och de självkära åthävarna äro de fulaste plumparna på de vita bladen. När vi nu börja på ett nytt, oskrivet blad, låt oss se upp med dessa plumpar — de mest symboliska parvenymärkena! Det som ger vårt liv allvar och mening behöver inga feta ord. Det hörs och syns ändå. Och gör det ej det — då var det så mycket större! »Det är när man är oegennyttig som man är starkast.»

Låt oss inte heller kallgrina och hänle. Det är i de flesta fall en tarvlig sed, ty när humorn är gaddig är det ej längre humor och när det gisslas bara för de personliga applåderna är missionen all, och hjärtlöshet, bespotteri, som river ner allt utan att ha något att sätta dit i stället är osunt och farligt — mest för ungdom. Samma man som citerats här ovan har också skrivit:

»Skrattarna uppoffra sig sällan. Varför skulle de göra det? Uppoffringen är allvarsam, och det vore att gå ut ur sin roll att upphöra med skrattet. För att kunna uppoffra sig måste man älska, för att kunna älska måste man tro på verkligheten av det man älskar, man måste ha förmåga att lida, att glömma sig, att giva sig hän, med ett ord bli allvarsam. Det eviga skrattet är absolut isolering, det är förkunnandet av den

fullkomliga egoismen. För att kunna göra människorna något gott måste man beklaga dem och icke förakta dem, man måste säga om dem, icke: de idioterna! utan: de olyckliga.»

Om en gång ungdomens stora önske dag inträffar, må den av allt sitt hjärta utbrista: »Giv oss gosselyne, eldig håg och fantasi!» Låt oss aldrig bli lillgamla och trumpna, rädda oss undan tvinsoten, som gör hjärnan tom och hjärtat sjukt, livet glädjelöst för oss själva och utan nytta för andra. Låt aldrig vår själ bliva dryg och däst och »hjärtats kamrar tränga». All ungdoms Fylgia, fly oss ej! Låt livet självt skriva i vår bok, ont eller gott, men låt oss alltid följa goda makter och *lär var och en att tänka*.

Till detta nya år: låt oss lära av det gamla som gått — av alla de andra, som gått, icke bara för detta år, som kommer utan för livet, som kallar.

»Glörn ej, bortom julnatt ljus och lång och julklapp och julkalas stundar en morgon- och nyårgång för dig som en framtidsras!»

Julia Ström.

San Giorgio, som red. har intagit å den nya årgångens första sida, representerar icke blott mannamodet i vanlig bemärkelse utan konstnären har ock i hans drag fått fram ett talande uttryck för sökandets ande och det ärliga mod, som tyvärr förorsakar dess utöware även lidande. Det lidande draget finns här också i detta ansikte. Det uttrycker något av det högsta mänskliga för alla tider gemensamt.

Donatello har utfört San Giorgio i helfigur, och denna staty har förut stått i en nisch i en yttre kyrkvägg i Florens. Nu står den i ett museum. Under statyn var utfört i stenen San Giorgios strid med draken — samma motiv som vi hava i Storkyrkan i Stockholm i det berömda konstverket S:t Göran och draken.

A. L.

Tyendeloven i Danmark.

Frågan om rättsförhållandet mellan husbönder och tjänare har sedan en del år tillbaka varit aktuell i Danmark. En kunglig kommitté, som sedan några år tillbaka arbetat med uppdrag att för riksdagen framlägga förslag till ny reviderad tjänstehjonsstadga, har nu avslutat sitt arbete. I denna kommitté gavs även sätet åt en representant för de organiserade tjänarinnorna. Men då det visade sig att kommitténs medlemmar i övrigt voro ytterst ensidiga i sin uppfattning av frågan lämnade hon uppdraget.

Den 21 nov. 1911 framlade justitieminister Bülow för riksdagen ett »förslag till lov om Retsforholdet mellem Husbond og Tyende». Det är den hatade och avskyvärda tjänstehjons-

stadgan av 1854 som går igen. De paragrafer, som till sin ordalydelse och verkan stämpla tjänarna som slavar äro borttagna och ersatta med nya, som bjuda dem något förbättrade arbetsvillkor. Dessa förbättringar äro emellertid så små, att de bli allt för dyrköpta, då därigenom hela tjänarekåren blir ställd under en särskild klasslag.

Inte ens den gamla förhatliga »skudsmålsbogen» saknas i det föreliggande förslaget. De närmare bestämmelserna i denna har jag ej lyckats ta del av, men fortfarande skall justitieministern, polisen och kronofogdarna registrera tjänarnas arbetsplatser och fortfarande skall tjänaren från den ena husbonden till den andra vara skyldig framlägga av polisen bokförda uppgifter om hur många och hur långa alla förutvarande platser varit.

Det är därför förklarligt att Köpenhamns tjänarinneförening under det tilländalupna året genom protestmöten och resolutioner tillkännagivit sitt ogillande av att en reviderad tjänstehjonsstadga bleve lag. Alla organiserade tjänare i Danmark ha enhälligt krävt att Tyendeloven avskaffas och att de inför lagen likställas med övriga arbetare.

Till regering och riksdagen har från de samverkande danska tjänarinneföreningarna avgivits följande skrivelse, som tydligt och klart ådagalägger den andra partens syn på frågan:

Undertecknade tillåta sig härmed vördsamt anhålla att den högtärade regeringen och riksdagen ville helt upphäva Tyendeloven av 1854 och vi bedja om att bli befriade från varje sådan lag.

Vi hoppas att regeringen och riksdagen anser de män och kvinnor, som nu leva under denna lag såsom nyttiga samhällsmedlemmar, de där ha rätt kräva, att i allt bli likställda med landets övriga innebyggare och som också må lyda samma lagstiftning såväl i rättsligt som socialt hänseende, liksom de ock må ha rätt att själva träffa bestämmelser angående deras arbetsförhållanden och villkor.

Vi tillåta oss att hemställa om:

1. Att det i lagen om olycksfallsförsäkring av den 7 jan. 1898 må inrymmas en bestämmelse, som omfattar tjänarinnor, vilka äro utsatta för fara såväl vid putsning av fönster som vid matlagning.

2. Att det i byggnadsstadgan för landsbygden införes bestämmelser i likhet med par. 40 i Fredriksbergs byggnadsstadga av den 11 april 1890.

3. Skyddsåtgärd för människor under 18 år, som äro sysselsatta som lönarbetare.

Det framgår av detta uttalande att de personer, som här avses att »skyddas», känna sig missbelåtna med den föreslagna medeltida skyddsanordningen och i stället endast begära att befrias därifrån och likställas med övriga samhällsmedborgare.

Även Tjänare- och Lantarbetareförbundet antog vid sin kongress i Köpenhamn den 19 nov. en resolution mot det väntade tjänstehjonsstadgeförslaget, vilken hade följande lydelse:

Kongressen uttalar, att tjänare- och lantarbetareorganisationen icke önskar någon särskild lagstiftning för tjänare i någon som helst form.

Det kan förtjänat nämnas, att detta förbund för närvarande räknar 61 avdelningar med 2,100 medlemmar och De samverkande danska tjänarinneföreningarna räkna omkring 1,500 medl. Det är visserligen långt innan Danmarks 200,000 manliga och kvinnliga tjänare äro organiserade och bringats till insikt om det orätta i ett lagförslag som det ifrågavarande.

Den 7 dec. förelåg på Folketingets bord till behandling bl. a. detta lagförslag. På åhörareläktaren hade samlats många tjänarinnor och drängar, som med största intresse följde förhandlingarna i ämnet. Det blev ej slutbehandlat utan ajournerades sammanträdet till följande dag. Även då voro åtskilliga tjänare samlade för att följa den diskussion, som skulle föregå beslutet om 200,000 medborgares rättsliga ställning i det danska samhället.

För att ej allt för hårt anlita Morgonbris utrymme ber jag i ett följande nummer få i korthet omnämna den långa och skiftande diskussion, som förslaget föranledde.

Maria Kvist.

En begynnelse till moderskapsförsäkring.

Särskilt tillkallade sakkunnige hava d. 20 dec. föregående år inkommit till civildepartementet med sitt förslag rörande moderskapsförsäkring.

De sakkunnige ha varit statsrådet A. Schotte, d. r. M. Marcus, sekr. i Kommerskollegii sjukkasseebyrå A. Rydin. Betänkandet och förslaget i sin helhet väntas omedelbart bli utgivet från departementet i tryck, varför red. återkommer i nästa nummer till redogörelse för den viktiga frågan.

Enligt förslaget skulle modershjälp utgå med ett belopp för sökandag av 2 kronor till försäkrad kvinna, anställd i industriellt arbete, som på grund av minderårighetslagens stadgande är förbjuden att arbeta i sammanhang med barnsörd. Vidare föreslås sådan ändring, att denna vilotid enligt lag skall utsträckas till sex veckor, varav minst fyra veckor efter nedkomsten.

Härmed skulle åtminstone vinnas, att förbud för arbete kunde efterlevas utan svält — och man således verkligen kunde få skydd för vilotid under barnsörd för industriarbeterskor.

För alla de andra får man fortfarande se tiden an liksom för hjälpens utsträckning till längre tid.

Förslaget upptager även, att ett belopp av 15 kr. skulle utgå för varje

barn, som kvinnan själv ammat under en tid av minst 90 dagar, räknat efter barnsörden. — Denna lilla penning kan kanske något bidraga att uppmuntra amning, men alltför liten är den tilltagen — 15 kr. i månaden, det hade varit något. Dessutom måste cck lagen intaga bestämmelser om förpliktelser för arbetsgivarna att så ställa med arbetet att mödrarna skola få tid att amma, om systemet med amningsuppmuntran skall bli effektivt.

Enl. förslaget skola sjukförsäkringsorgan vara försäkringsorgan. Försäkringen blir obligatorisk, arbeterskan skulle tillskjuta 18 öre och arbetsgivaren 9 öre pr månad. (Skulle det vara omöjligt få beloppen fördelade tvärtom?) Utgifterna för staten skulle bli 136,400 kr. årligen, därav 59,400 kr. för statens fjärdedel av utgifter för moderskaphjälpen, 49,500 kr. för amningsbelöningen samt 27,500 kr. för förvaltningsbidraget åt sjukförsäkrarna.

A. L.

Från Förenta staternas arbetarevärld.

Illinois arbetareförbunds årsmöte.

Den som haft tillfälle att övervara Illinois arbetareförbunds årsmöte i Springfield kunde ej undgå att lägga märke till två saker, först den radikala anda som börjar blåsa inom den amerikanska arbetarörelsen, jämförd med forna tiders, och för det andra den framstående roll kvinnorna börja att spela.

Kvinnornas möte.

För att göra en början vill jag först tala om det senare. Den mest intressanta delen av årsmötet var det förmiddags- och det kvällsmöte, som var överlättat åt kvinnorna. Under det förstnämnda presiderade fru Raymond Robins, den arbetsamma och energiska presidenten för "National Womens Trade Union League". Hon öppnade mötet med ett hjärtevarmt tal, en vädjan till männen att understödja kvinnorna i deras arbete och organisationssträvanden och därmed ej allenast hjälpa kvinnorna utan också sig själva. Rös rätt för kvinnor och en lagstadgad min. milön äro fordringar, som närmast måste lösas. "Tusentals kvinnor", sade hon, "arbeta för en lön så liten, att den ej räcker att hålla kropp och själ samman och åter tusen arbeta för en lön otillräcklig att leva på utan "bitörtjänster". Hon talade också om nödvändigheten av förutseende, om de beramade vattenvägarna skola byggas i Illinois, så att de skandaler, som förekommit i staten New-York vid dess vattenbyggnader, ej komme att återupprepas i Illinois. Arbetarna voro där tvingade att bo under de mest eländiga och hälsovådliga förhållanden.

En landsmaninna talar.

På kvällsmötet talade fröken Maria Anderson, en landsmaninna, och vice sekreterare i "Chicago Womens Trade Union League" om de förbättringar, som vunnits i herrskrädderiet genom den stora strejken i vintras.

Ej mycket kvar av den frihet, för vilken förfädren offrat sitt blod.

På detta möte talade också fru Robins. Hon yttrade bland annat, att det är hög tid för alla tänkande att åt folket återvinna den frihet, för vilken förfäderna offrade sina liv. För arbetarna återstår ej mycket av denna, då de bliva utsatta för en behandling sådan som kommit dem till del i flere delar av landet och senast i Vestmoreland, Pennsylvania, där gruvarbetarna varit ute på strejk i över 18 månader och där strejkande blivit nedskjutna, emedan de vågat trotsa ett förbud att gå in på det på bolagets område belägna postkontoret, som ju dock tillhör staten.

Fru Robins är en av de få ur de "lyckligare lottades" klass, som helt ägnar sig åt arbetarnas frigörelsekamp och hon har offrat ej så litet därför! Men det arbetet är "hennes största glädje", sade hon mig.

Andra frågor på årsmötet.

Många andra frågor, såsom åldersdomsförsäkring, den nya olycksfallsförsäkringen, Mac Namara-affären i Los Angeles, fabriksinspektion, ett lagförslag om förbud att använda fosfor vid tändstickstillverkning m. m., avhandlades på årsmötet.

500,000 organiserade arbetare i Illinois.

På årsmötet voro närvarande 350 delegerade, representerande mer än 500,000 organiserade arbetare, av dem 20,000 kvinnor.

Gamla stammen återvald.

De gamla konservativa ledarna blevo nästan alla återvalda, men det är nog blott en tidsfråga, när de mera radikala elementen komma att bestämma valens utgång. En socialist blev vald som delegerad till "American Federation of Labor", samorganisationen för hela landet, som möter i Atlanta i november.

Oupphörligt under en eller annan form kom det fram under diskussionen nödvändigheten av politisk verksamhet och fackföreningsorganisation på en bredare basis, men det tar naturligtvis tid för dessa mera radikala uppfattningar att tränga sig igenom; trusterna, de höga livsmedelspriserna och den stora arbetslösheten kommer nog att lära många att tänka.

Anna Söderberg.

Böcker av Maeterlinck —

en Nobelpristagare, som kunnat ge vad nutidssjälars behöfve.

Levernebeskrivning av en hans landsman samt "deringens rikedomar". Nord. förl. Pris 25 öre.

Den på samma gång korta och levande skildring man får i denna bok av Maeterlinck levnadsöden, om det enkla, förfinade, från världen avskilda sätt, på vilket han lever livet, bör varje medborgare inhämta kunskap om genom denna billiga bok. Den är också en hymn till Maeterlinck såsom författare, utan bombastiska ord, men djupt känd och väl framförd.

Dessutom innehåller boken hela hans berömda arbete "Le Trésor des Humbles", översatt med "De ringens rikedomar". Att översätta i stället till "De ödmjukes skatt" synes bättre hava uttryckt det franska namnet.

Denna bok är en ständig levande källa till tröst för uttröttade, rosökande nutidsmänniskor och därav kunna nu alla få del i översättning; detta är en 25-öres bok, som det är en plikt att skaffa sig, till skillnad mot så många andra 25-öresböcker.

Visheten och ödet. Pris

MAURICE MAETERLINCK.

2:25. Det bergtagna templet. Pris 2:50. Hiertas förlag.

Den som smakat sötman i föregående arbete vill säkerligen lära mer av vår Nobelpristagare. Två arbeten fortsatt filosofi av samma art som i "De ringens rikedomar" är med dessa båda böcker översatt till svenska språket. Måhända skall "Visheten och ödet"

förefalla lättfattligare. I dessa arbeten få vi icke blott komma djupare in i Maeterlincks vishetslära — såsom en sorts mystisk vishetslära uppfattas den av de flesta — utan där beröras ock i dessa reflexioner över livet förra tidens tänkare. Och såsom få tillhör Maeterlinck i sitt tänkade alla tider.

Härom skriver hans levnadsskildrare så betecknande på följande sätt: "Samtidens myllrande vimmel skådar han nedanför sina fötter, som en liten myrstack i en fjärran ofantlig dal. Timmen ljuder för hans öra som en av de tallösa vågor, vilka ständigt födas, rulla fram och dö bort i oceanens oändlighet. I själva verket bär nästan ingen av hans böcker spår av hans tid, av någon tid. Nästan alla skulle kunnat vara tänkta och nedskrivna för tusen år sedan och skulle utan tvivel vara det tusen år härefter."

Den underbara trädgården. Hiertas förlag. Pris 2 kr.

Har man ej lust att riktigt fördjupa sig i Maeterlincks filosofi genom att studera de tre ovannämnda böckerna, så bör man åtminstone taga del av denna bok, översatt till vårt språk för flera år sedan. Den är uppdelad i småbitar, essayer i olika ämnen. Här

Om Maeterlinck.

(Ur Verk och människor av Ellen Key.)

Maeterlinck är född i Gent 29 augusti 1862 och tillhör en flandrisk familj, med anor ända från medeltiden. Sin barndom tillbragte han på faderns landställe i Oostacker, nära Gent. Fädernehuset låg vid den stora kanal, som går mellan Gent och den holländska staden Terneuzen. Som några år tidigare den lille Emile Verhaeren, såg den lille Maurice Maeterlinck de många skeppen glida förbi, så nära att de tycktes gå igenom trädgården, på vars gräsmattor seglens skuggor föllo. Trädgården var full av blommor, bin och fruktträd; ej endast de senare men även de förra väckte tidigt barnets intresse. Men snart slutade den lyckliga barndomen och sju förfärliga år följde i internatet i Gent, där Maeterlinck tycktes ha lidit än värre än Verhaeren. Ty han brukar säga att för de sju årens skull ville han ej leva om sitt liv. Det enda agg, han hyser, är det mot jesuiterna i St. Barbe; det enda brott, han anser oförlåtligt, är det att förstöra barndomens glädje.

I klostret gick fostran bland annat ut på att väcka vördnad för allt gammalt och fruktan för allt nytt.

Men detta kunde dock ej ens genom klostermurarna utestängas. Maeterlinck, Charles van Lerberghe och Gregoire Leroy — även han en av det nya Belgiens blivande diktare — slog sig samman om att i smyg prenumerera på och läsa *La jeune Belgique*,*) den trumpetfanfar, som kallade fram den unga belgiska litteraturen. Snart började yng-

lingarna själva dikta ehuru med dåligt samvete. Ty de visste att om jesuitfädren ansågo detta som synd, ansågo hemmen det som dagdriveri.

Maeterlincks familj tillhörde borgarklassen, som vid denna tidpunkt runt om i Belgien satte in all sin intelligens på affärerna och industrien, vilka också i Belgien på kort tid nått ett oerhört uppsving. I hemmet i Gent rönt Maeterlinck således ingen sympati med sina litterära böjelser. Godmodigt leende sade han en gång: »min kloke och praktige far strävade verkligen igenom en av mina böcker — den om bien — men min mycket katolska mor har nog aldrig försökt sig på en enda».

Själva staden Gent är däremot en gynnsam uppväxtplats för en fantasirik yngling. Visserligen har den ej bevarat den helgjutna medeltidsstämning som t. ex. Brügge. Men Gent har dock så mycket kvar av gamla kyrkor, kastell och kanaler att varken ögon eller inbillning behöva törsta.

Ej endast i de unga diktarämnas hem, i hela luften omkring dem låg samma kyla gent emot alla andliga intressen, som ej voro kyrkliga. Intet kände sig Belgien just då mindre behöva än en belgisk litteratur och konst. De unga, som ägnade sig åt dessa »icke straffbara förbrytelser», måste således vada genom verkliga snödrivor av kallt motstånd. Att dock Maeterlinck själv, som flera av hans vänner, nådde fram till sitt mål, närde hos honom den fataliska tro på ödesmakterna, som han senare omdanade till vissheten: att viljan har en starkt medbestämmande makt i det öde, som andra, oss inneboende krafter, ytterst avgöra.

Maeterlincks far var notarie och bestämde Maurice för advokatyrket. Sonen fogade sig, glad att åtminstone få göra sina slutliga studier i Paris, där han bredvid juridiken fördjupade sig i litteratur, i konst och i umgänget med diktare och konstnärer. Han började därefter sin advokatverksamhet i Gent. Det fäderneärvda, praktiska sinnet var honom därvid till hjälp men hans svaga röst och ytterliga blyghet gjorde nu och framgent varje offentligt uppträdande till en pina. De redan nämnda vännerna, Gregoire Leroy och van Lerberghe, voro hans umgänge, medan han så vitt möjligt drog sig undan allt annat sällskapsliv för att ägna tiden åt litterära arbeten och studier.

Hans första prosadikt var en i bond-Brueghels manér gjord omdiktning av det Betlehemitiska barnmordet, ett litet under av stämmingsstyrka. Kamraterna jublade och man beslöt att utge en tidskrift, där denna studie skulle inflyta. Tidskriften — som kallades Plejaden — utkom under 1886 med åtta nummer och aderton prenumeranter!*

Under somrarna i Oostacker lät Maurice ej störa sig av familjens meningar om hans »sysslolöshet» när han studerade sina bin och blommor, grubblade på om ej hans egentliga kallelse kunde vara naturvetenskapsmannens eller läkarens och knäpade med små mekaniska påhitt och »onyttiga» slöjdalster för att ej spilla den tid, han tillbragte med familjen. Dessemellan stängde han in sig för att driva de allvarliga studier, genom vilka han blev förtrogen med

* Maeterlinck undertecknade sitt bidrag Mooris Maeterlinck, d. v. s. skrev hela namnet flamskt. Hans efternamn skall uttalas Mätterlink.

*) Det unga Belgien.

får man läsa om Maeterlincks tillgivenhet för en liten hund, om hans passion för automobilen liksom om hans uppfattning av detaljer, såsom t. ex. blommorna.

Ett kapitel handlar om "chrysanthemum", ett annat "om de gammaldags blommorna", ett tredje "om vilda blommor".

Denna lika innehållsrika som förtjusande bok har även ett lättfattligt och lärorikt kapitel "om uppriktighet". Ett annat, som han kallar "kvinnoporträtt", vari gives en skildring, vilken kanske är den mest storartade som är skriven om en kvinnotyp, motsvarande det utvecklade kvinnoidealet.

Biets liv. P. A. Norstedt & söner. Pris 2:50.

Maeterlinck är icke blott åskådande naturälskare han är också praktiker och vetenskapsman. Hans rent vetenskapliga arbete över biets förunderliga liv, i framställningen än trolsk som en saga, än lärorikt som i en lärobok, än inmängt med all hans djupa filosofi, skall du läsa en sommardag, helst i en trädgård där de ha bikupor och du blir förf. evigt tacksam för de lärdomar han givit dig.

A. L.
(Forts.)

Vår nya vignett.

Vi kunna i år hälsa Morgonbris med ny vignett. Vi hava bibehållit ett samband med den gamla vignetten, i det att motivet är detsamma: stunden strax efter soluppgången, som inleder den nya dagen.

Vad som i den nya vignetten är borta, det är kvinnan som spejar mot soluppgången i väntan liksom mot en ny tid. Det var en god symbol för våra strävanden, men för redaktionen, som också skall tänka på utstyrseln och icke bara på innehållet, var kvinnofiguren ofta till besvär, ty det passas egentligen ej att sätta en figur eller ett porträtt på en sida som redan har en sådan. Och någonting på första sidan är ju en fördel att ha för tidningens säljbarhets skull.

Nu ha vi emellertid i vår vignett en ek i stället, vilket synes oss vara en lika god symbol för kampen och ut hålligheten. Och vi hoppas Morgonbris' läsekrets kommer att dela redaktionens mening, att vignetten motsvarar de konstnärliga fordringar man numera har på även den billigaste publikations utstyrsel.

Redaktionskommittén.

Väg och mål.

När vi välja socialdemokratien såsom den väg, varpå vi vandra in i det socialistiska samhället, vill man så lätt glömma bort, att socialdemokratien endast är väg och icke mål. De politiska och sociala reformer, som vi arbeta på att få genomförda, äro icke vårt slutmål utan blott medel att stärka proletariatets krafter i dess kamp mot privatkapitalismen. Privatkapitalismens förintande och socialismens förverkligande det är vårt mål. Att driva den socialistiska propagandan så, att arbetarklassen icke glömmar sina ideal, det må vara arbetarkvinnornas största uppgift inom vår rörelse. Ty glömmar arbetarklassen socialismen för politiken, då skola vi kanske än en gång få uppleva det öde, som varit proletariatets olycksöde i alla föregående klasstrider: proletariatet skall ha fått offra allt, allt, ända till sitt hjärteblod för att vinna — ingenting.

Emma Flood.

t. ex. engelskan sådan Chaucer skrev den och med den Elisabetka tidsalderns dramaturger; fördjupade sig — likaledes på grundspråket — i neoplatonismen och i 1300 talets flamska för att studera mystikern Ruysbroek, levde sig in i Novalis, i Emerson. Desse mellan gjorde han många båt färder längs kanalerna och långa cykelturer ut till bedarna och havet eller in i de stora skogsdjupen omkring Bryssel, de gröna djup, i vilka Ruysbroek en gång levde, liksom genom de av alléer och vattenvägar genomdragna fälten och ängarna omkring Gent, ett landskap, som — svept i middagens blå dis eller i solnedgångens lilas — är en nejd för drömmare.

Under dessa förhållanden tillkom *La princesse Maleine*, värs första upplaga. (1889) trycktes i tjugufem exemplar på en liten handpress, som Maeterlinck med en väns hjälp själv skötte!

En belgisk författare, Gilkin, framhöll genast att dramat var epokgörande. Men ett belgiskt omdöme betydde då föga för ett litterärt rykte. Annat blev det när Octave Mirbeau i Parispressen skrev med sådan hänförelse om *La princesse Maleine* att Maeterlinck i ordets verkliga mening vaknade en morgon och fann sig ryktbar.*

Ryktbarheten blev visserligen stärkande för Maeterlincks svaga självför-

* Det är av intresse för att belysa haltlösheten i talet om 1880 talets fantasilösa och nytighetsfanatiska stämning, att det var en av dess diktare, Tor Hedberg, som först och med hänförelse skrev om Maeterlincks dramer; liksom det var samme Tor Hedberg och alla de andra »typiska» ättio-talisterna — G. de Geijerstam, P. Staaff, G. Nordensvan m. fl. — som med största värmen mottogo Lügne Poës Maeterlinck-representationer under början av 1890-talet.

troende men pinsam för hans blyghet och störande för hans ensamhet. Han tiggde sina vänner om att rädda honom från reporters; han skrev i ett av dessa brev, där han bad om frid; »kom ihåg att jag är en bonde»: när intet hjälpte flydde han.

I Belgien möttes han nu ej endast av likgiltighet utan av misstroende. Han sökte ett litet ämbete med få dagliga arbetstimmar och liten lön men stor nog för att ge honom det oberoende, han behövde för att i ro kunna ägna sig åt litteraturen. Men han hade — också 1889 — utgivit en diktsamling *Serres chaudes*.* Den var ett uttryck av ungdomens sinnliga oro och själiska tungsinne. Maeterlincks ansökan avslögs — »på grund av hans skrifter»!

Han beslöt då att slå sig fram i Paris. Där skrev han nu det ena verket efter det andra. Men trots sitt växande rykte lyckades han, tack vare sin flamska envishet, att leva så undångömd att endast några vänner kände hans bostad. Hans enda umgänge var en liten litterär krets, där han gjorde sig mest känd genom sin förmåga att själv tala men lyssna till andra. Genom denna lyssnandets gåva trängde han in i det djupare liv, som själarna leva bortom orden. Det är denna *fördjupade* realism

— ingen brytning med realismen — som, vad stilen angår, är det i Maeterlincks dramer nya. Dessa äro ett lika stort steg mot verkligheten, som det steg dramat tog när »tidens rummets och handlingens enhet» upphävdes. I stället för den psykologiskt tillspetsade eller lidelsefullt ordrika dialogen har Maeterlinck infört den enstaviga, för att

* Varm känsla.

ej säga ordlösa. Men denna dialog är verklighetstrognare än den ordrika. Livet företer just dessa enformiga upprepan- den, dessa långa stillestånd, dessa själarnas tigande envig eller omfamningar. Den starkt sammanfattande dialogen, den snabba följden av händelser är visserligen mer dramatisk men mer realistisk är den icke. I vardagslivet falla ofta de avgörande orden enstaka som droppar ur en sinande källa och ett liv sjunker samman tyst som en falaska, ehuru visserligen fall finnas, då livet kan vara lika koncentrerat händelserikt som ett Ibsendrama och lidelsen ordstark och ordskön som hos Shakespeare.

Medan Maeterlinck i Paris levde nästan lika lugn som Ruysbroek i sin bokskog, ändrades småningom förhållandena i Belgien. Den unga diktarskolan började slå igenom; Camille Lemonnier hade nått sitt mål: det att en franskspråkig belgisk diktare, som verkligen var en diktare, i Frankrike som i sitt eget land skulle tagas för god i samma grad som en franskfödd. Det behov av en egen kultur, som hos ett begåvat folk ofelbart följer efter ett skede av stark materiell kraftspänning, började framträda i Belgien och Maeterlinck återvände därför nu till sitt land.

(Forts.)

Den bästa nyårgåva en organiserad arbetare kan giva sin hustru moder, syster, dotter eller kvinnlig anhörig är ett prenumerationskvitto på MORGONBRIS 1912.

Morgonbris kostar i prenumeration för helt år 1:20, tre kvartal 90 öre och halvt år 65 öre, 1 kvartal 40 öre.

Knut Wicksell.

Professor Knut Wicksell fyllde den 20 dec. 60 år.

Det är en kampens väg han haft att tillryggalägga under den tid han stått med i främsta ledet i striden för frihet och rätt. Och mer än *en* skulle svikta i den strid han fört allt sedan han som ung vetenskapsman först började delta i det offentliga livet.

Knut Wicksell hör till de mest fullödiga karaktärerna. Han går aldrig på ackord med sina åsikter, han dagtingar aldrig med sig själv hur hårda prov han än sättes på. Han är modig och orädd, som ingen. Och som privatperson en av de mest sympatiska personligheter man kan träffa samman med.

Under sin studietid i Uppsala var det ofta kring honom de unga fylkades och stridens vågor gingo höga där han genom sina djärva föredrag rörde upp i damm i skumma tämpelsalar.

Trofäst har han med den bildade akademikers hela kraft deltagit i arbetarnas hårda kamp och mer än en gång genom sina mästerliga föredrag korsat sin klinga mot mäktiga motståndare. Som föredragshållare är han utmärkt. Jag har hört honom under de dagar då han var Varg i veum (fredlös man) i eget land hålla sina föredrag om Nymalthusianismen. Jag har hört honom då han, som professor i nationalekonomi vid Lunds universitet hållit sina föredrag i Folkets hus och alltid har han varit den orädda sanningssägaren. Och fastän jag ingalunda i mångt och mycket kan underskriva de åsikter han förfäktar, högaktar jag honom för den orädda och hänsynslösa kraft varmed han drar i härnad för dem.

Under den värsta stormtiden var det ej många som vågade eller ville kännas vid honom, dock slog en del unga Verdandister vakt om honom och bland dessa hans pålitligaste vänner befunno sig Karl Staaff, David Bergström och Frölander, de bildade en fyrväppling som *intet* kunde skilja. Och samman med dem må även nämnas fru Ann-Margret Holmgren och Nat Frölander, båda så högt uppskattade. Den senare bl. a. för sin insats bland arbeterskorna genom »Ellen Keys tolfter» i Stockholm.

I professor Holmgrens hem fann Knut Wicksell en fristad då hetsjakten blev för skarp och hos Frölanders, som, i motsats till honom själv, levde under goda ekonomiska förhållanden, var han som hemma hos sig.

Det är isynnerhet tvenne av hans teorier som väckte en otrolig harm hos våra sedlighetsfantaster.

Den ena är nymalthusianismen d. v. s. läran om nödvändigheten att starkt begränsa barnantalet. Wicksell vill reducera Sverges inneväningarantal till en tredjedel av det nuvarande och har i tal och skrift gjort en väldig propaganda härför.

Den andra teorien var *eutanasi* (eutanasien). Enligt denna teori bör samhället äga rätt att smärtfritt förpassa

KNUT WICKSELL.

ur världen t. ex. idioter, som *aldrig kunna bli människor*, utan alltjämt blott vegetera.

Såväl »nymalthusianismen» som »eutanasi» ha blivit utnyttjade mot honom till det yttersta och man sökte överallt stänga hans vetenskapliga bana. Trots allt slog han sig dock igenom! Dessutom *är han och har han* alltid varit fritänkare i den mening Viktor Lennstrand fattade ordet. Och dessa sina åsikter har han försvarat med fanatisk envishet. Det är i färskt minne hur han ådömdes fängelsestraff för sitt gyckel med jungfru Maria obefläckade avlelse och även avtjänade sitt straff.

Detta märkliga händelsemål riktade blickarna på den föräldrade händelseparagrafen och Hj. Branting motionerade inom riksdagen om dess borttagande — men motionen föll.

Professor Knut Wicksell sympatiserar mera med den ungsocialistiskt-syndikalistiska arbetarrörelsen än med oss socialdemokrater. Men trots det att han tillhör våra motståndare vilja vi socialdemokrater bringa honom vårt hjärtliga tack för den in-ats han gjort och gör i svensk arbetarrörelse och kulturarbete. Och tillönska honom långa och många års arbete i upplysningens tjänst.

Kata Dalström.

Strindbergsinsamlingen, som avslutas å författarens födelsedag, den 22 jan., påminna vi om. Såsom säges om Strindbergs verk i utropet till denna insamling: »Vitt synligt inför eftervärlden skall det vittna om vår tids strider och människor» bör varje medborgare med sitt namn och sitt bidrag vittna om Strindbergs verk.

Red.

En bild från eländets värld —

från den värld det är socialismens uppgift att avskaffa.

Eländet är så förfärligt allt fortfarande. Man tycker att den enda skillnaden är att det blir värre och värre, då allt blir svårare och svårare att kunna betala av det som hör till livets nödtorvt: kläder och föda, hus och hem m. m., vilket redan katekesen ansåg för en människas nödtorvt och lovligt att bedja vår herre förskaffa.

* * *

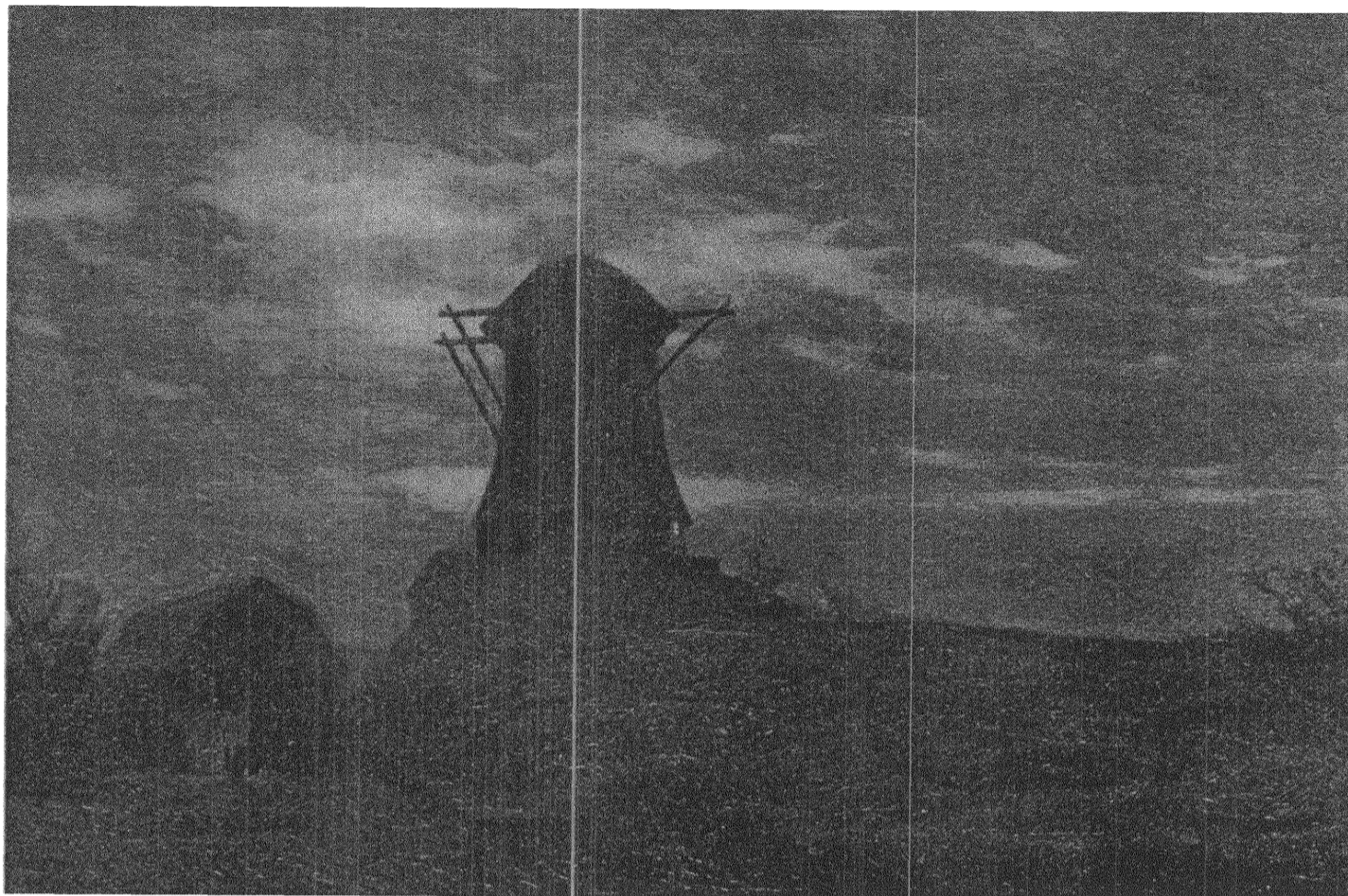
Min sista påminnelse om eländet är följande: En kvinna, icke mer än 56 år, men med till det minsta möjliga reducerad arbetsförmåga genom åderbråcket, som är en så ofta förekommande olycka bland den grovarbetande klassens kvinnor. Resten av kraften hade nervsjukdomen tagit, denna mara för de flesta av vår tids människor, och naturligt nog icke skonande de fattiga, när de ekonomiska bekymren är ut och är in tyngt dem med sitt evigt gnagande ve, och halvsvälten gjort sitt till att taga sista kraften ur dem.

Hon var som sagt 56 år, fränskild, mannen gav henne intet, tre vuxna barn; hon hade 15 kr. i månaden av fattigvården, bodde vid Gröndal, tillhörde i fattigvårdshänseende Stockholms stads domvärjo och kom därför in till den expedition, där jag tjänstgör, sänd hit av någon förhoppningsfull varelse, som sagt att hon nog skulle kunna få mera, då hon tillhörde Stockholms stad.

Jag förstod att hon inbillade sig, att vi voro någon sorts underbar anstalt, där en tia — den fattiges drömda eldorado — skulle kunna stickas till henne så där utan alla former, bara just nu för att hon behövde den.

Men vad fick den arma till svar? »Kära Ni, det skall först vara styrelsesammanträde i mitten av nästa månad, och för Er är det ändå mycket osäkert att Ni kan få mera, det måste vi bereda er på, ty 15 kr. i månaden det anses ur fattigvårdssynpunkt icke vara någon liten summa för en kvinna som inga minderåriga barn har.» »Era barn äro ju vuxna», grep jag till, med ett förtvivlat hopp att hon skulle kunna redogöra för någon skaplig veckoförtjänst för de tre.

»Flickan», började hon, »har» —. »Aha», tänkte jag, »det börjar med flickan, det är såsom ofta den säkraste att lita på, hon som ändå har sina 8 à 10 i veckan, och som bär dem hem, troget som en hund, till det fatiga hemmet». Medan situationen snabbt blev klar för mig, hade kvinnan också omtalat flickans 10 kr. i veckan, och att den 16-åriga gossen hade 20 kr. i månaden som springpojke, och att stora sonen, han var dock bara 22 år gammal — en ung gosse således, som

PRINS EUGEN: 'KVARNEN'. (Ur tidskriften Konst.)

just var i de åren, då ungdomen längtar och fordrar som mest — han var arbetslös. Han hade haft arbete på bygge i somras, då förtjänade han 20 i veckan, det var en gyllene tid. "Men han är så klen byggd, ser fröken, och han har så dåliga nerver, och nu bara ligger han, sedan han förgäves lång tid sökt efter arbete."

60 kr. i månaden + 15 av fattigvården, alltså 75 kr. i månaden, det var vad 4 personer skulle leva av med våra hyror och våra livsmedels-, skodons- och skolagningspriser.

Och det värsta av allt det var att dessa människor icke hade det såsom de, vilka ha det allra sämst, att man vet att det finns värre elände. 15 kr. i månaden av samhället det får också modern nöja sig med, som har små barn att ensam försörja, och kanske med mindre eller intet. Man kan bara falla i förundran över hur sinnrikt stark naturen behagat skapa människohjärnan, så att inte det hela förfaller till ett enda stort dårhus. Det är bara nerverna som förfalla, medan människorna leva och tänka klart.

* * *

Varför är det så långt till uppfyllelsen av socialismens första, enklaste bud, att när medmänniskor lida brist på nödortvt giva dem åtminstone denna nödortvt? Låt oss ej endast vänta, medan det arbetas med dessa utredningar och utredningar om utredningar och på alla dessa långsamt framarbetade beslut om försäkringar för ålderdom och sjukdom och arbetslöshet, och under tiden låta människor svälta och lida fattigdomens alla försakelser!

Må därför arbetsklassen organisera sig, är svaret från socialdemokrater.

Ja, det har hjälpt en liten del, annars vore arbetet än mer mindre betalt. Men detta medel vidlåder dock samma fel som utredningarnas: vi måste åse så gränslöst mycket elände under den långsamma väntan.

Vad är då undertecknads mening? undrar man kanske. Underskattar ni utredningars, fackföreningsrörelsens eller kooperationens betydelse? Sannerligen icke. Jag hör till dem, som tro på att ett nytt samhälle måste byggas med sten på sten väl vidfogade. Jag erkänner att jag förlorat den ljusa tron på någon sorts plötsligare socialrevolution, även så idealistisk som den Krapotkirska i "Kampen för brödet". Kanske framtidens människor bli mogna för den sociala revolutionen.

Under väntan på genomtänkta och genomgripande samhällsförändringar är det emellertid för oss socialister en skyldighet att lindra nöden, att se till att människorna ha sin nödortvt. Den nuvarande fattigvården — den blir ej radikal nog med bara en och annan socialdemokrat i styrelserna — utgör på grund av sin långsamhet i bispringandet, sina småsummor, sin formalistiska anda i massvis av fall ej ens nödortvtigt underhåll. Vi socialister måste nu genast fordra nödortvt.

Det är ej blott den av socialdemokrater många gånger orättvist föraktade fattigvården vi här skola använda oss av, vi hava även den offentliga hälsovården och tillfälliga anslag att pressa hjälp från. Allt fler och fler socialister komma in i kommunala styrelser, låt

oss där söka allians med de icke-socialister, som också vilja pressa fram verklig hjälp i stället för den nuvarande hjälpen, som fortfarande håller offren vid svält.

Jag vet invändningarna. Folk komma att bli lata, det finns ej kontroll på att de verkligen anstränga sig att få arbete, den utarbetade kommer att känna för mycket efter och tro att han och hon intet allt kan uträtta etc. Så erfaren fattigvårdsmänniska är jag, att jag vet av vådorna. Men det oaktat har jag nu bara en enda brinnande önskan: att mina ord kunde fatta eld i tusende och åter tusende hjärtan och hjärnor bland socialisternas leder.

Vi äro skyldiga de nödlidande två ting: att insätta all vår kraft för att påskynda realiserandet av det framtida socialistiska samhället och att giva dem nödortvt, medan de vänta på kämpandets och utredningarnas resultat. De olägenheter vi inse kunna uppkomma under tillämpningen härav under ofullständiga former äro dock betydligt lindrigare än det nuvarande tillståndet. Låt oss därför genom våra kommunala institutioner åtminstone giva nödortvt.

Redaktionen vill gärna i Morgonbris spalter intaga sakliga inlägg i frågan vilka fordringar som böra uppställas av socialdemokrater, som äro i kommunalstyrelser, angående utvidgad hjälp för dem, vilka nu sakna livets nödortvt.

Anna Lindhagen.

Konst.

(15 nummer å 2:75.) Redaktör:
Elsabeth Thorman, Stockholm.

Utgivandet härav en välkommen
kulturinsats.

Det är naturligtvis av synnerligen stor vikt att just de som tillhöra det socialdemokratiska partiet göra allt för att i mån av sina begränsade tillgångar och sin begränsade tid sysselsätta sig med kulturvärden.

En mycket dominerande del av kulturvärdena intages av skönheten i livet och, som en följd därav, av konstens blomstring och värdesättande av konst.

Så innerligen på utförsvägar, som den allmänna smaken nu har varit i decennier genom industrialismens fördärvbringande inflytande (se artikeln om Ruskin i föreg. nummer av Kata Dalström), så behöva vi verkligen arbeta en liten smula för att lära oss sätta värde på och förstå vad som är vackert. Nu kommer här förslag till ett sådant arbetssätt.

Läs en publikation om konst!

En praktisk, populärt hållen och konstförstående sådan utges nu speciellt för oss boende i det här landet. Den kostar bara 2:75 om året, och låt oss nu visa att vi verkligen vilja läsa. Redaktören av Morgonbris tänker sig visst icke att var och en stackars fattig socialist skall bestå sig med Soc.-Demokraten eller annan daglig tidning, det bildande organet Tiden, ungdomarnas nödvändiga Fram, Morgonbris naturligtvis, Stormklockan, kanske också Brand för de mest missnöjda i det här samhället. Vidare all möjlig agitation- och upplysningslitteratur och så till sist Konst å 2:75.

Men läsekretsen kan slå sig tillsammans om en del nödvändigt kunskapsstryck. Kvinnoklubbar framför allt kunna ha ett exemplar gemensamt, och andra klubbar också förstås. Bilda vidare bökcirklar, det är ett gott sätt att få läsa. Vidare kunna nog familjer, som ha flera vuxna medlemmar, dela upp utgifterna för god litteratur.

Som prov på vad tidskriften för 2:75 lämnar i 15 tolvsidiga häften om året, rikligt illustrerade, vill jag nämna att de 3 hittills utkomna numren, vilka inga i prenumeration för 1912, innehöller bl. a. en uppsats av Carl Larsson, som väckt mycket uppseende och som framkallade sakrika svaromål. Särskilt ett av Gunnar Hallström, som bör läsas av alla; en uppsats och illustration av Östbergs vackra nya skola, vars arkitektur man bör försöka leva sig in uti; reproduktionen av en tavla av prins Eugen, vilken kliché Morgonbris fått låna till detta nummer; en utmärkt, både djupt känd och lättfattligt skriven text till tavlan av Erik Wettergren. Vidare åtskilliga redelgiva prov på. Vidare åtskilliga reproduktioner illustrerande gott konst-

hantverk. Att väcka intresse för det senare, som ju särskilt måste intressera den mer vakna arbetsklassen, är ett av tidskriftens mål. Vidare en reproduktion av det omtvistade av Zorn restaurerade Vasaporträttet m. m.

Tidskriften är också på så sätt lärorik, att den upptar beskrivning på en konststarts historia — så en god liten skildring om två moderna mattor med en kort historisk inledning om den orientaliska mattvävnaden av tidningens redaktör.

A. L.

Litteratur.

Ola Hansson: Folkens visor 1881—1911. Tidens-förlag. Pris 1 krona.

Ola Hanssons namn och diktning har väl länge varit känt även för Morgonbris läsare, och det är ju för övrigt bara något över ett år sedan diktaren fyllde sina femtio år, då ju hans namn och ordet om hans verk gick genom hela vår press. Året förut, 1909, "firade han sitt silverbröllop med muserna". Hans första debutbok såg nämligen dagens ljus på våren 1884. Om Ola Hansson har det sagts, att han var "en förtidig i sin egen tid, en av de yppersta inom densamma". Ellen Key skriver på hans 50-årsdag att hans diktaröde leder tanken till diktarordet *de stucko en ögonsten med tagg...* och hon säger vidare, att han blev ej vassare mött än flera andra av vår litteraturs förnyare från åttiotalet, men han var den ömtåligaste. Han hade först och främst den överkänslighet, utan vilken ingen blir lyriker.

För att förstå vad Ola Hansson väntade av sitt eget land, av svensk publik — och kritik — behöver man bara veta, att många av hans arbeten först sett dagen på främmande språk, flera av dem ha aldrig utkommit på svenska. Den känslige drömmaren och den sjuklige grubblaren har gett oss många bittra och förtvivlade tankar, men han har i sin kamp mot mörkrets makter även vunnit seger — diktarens seger. Och när man sedan sagt, att han var "en man, som vågat, velat och kunnat", då har man också därmed visat, att förståelsen omkring honom vaknat. Om han en gång i vrede och harm vände ryggen åt sitt eget fädernesland, där dumheten och förnumstigheten ville hålla honom kort, och i tacksammare jordmån sådde sitt väsens rika frön, vem dömer honom för det!

Folkens visor är som synes ett urval ur diktarens produktion under 30 år. Vackra och stämningsfulla dikter saknas ej i denna samling, men äro ej övervägande. Det är mera social och politisk trosbekännelse som kommer fram. Och att denna går långt till vänster visste vi ju. Ola Hansson känner varmt och djupt för folkets rättvisa krav, och han spårar inte på skymförden mot detta folks utsugare och förtryckare. Han har sett att "fast

slavar icke äro under oss så äro de ibland oss" och han har funnit, att deras liv är hårt och tungt hela året om, hela livet ut. Lantarbetarens, småbondens, statarens — vår tids livägna! — liv känner han, och han känner också med dem, där de gå, i förtid krökta i ryggen, gamla i sinnet och förkrympta i tanken:

Uppå spruckna furubordet
dagakarlens aftonmat:
bröd, som hårdnat, mjölk, som surnat —
och ett litet tryckt plakat. —
Värk, som står i alla leder,
föda, som är skämd och knapp,
iskall ugn och vägg som dryper
och en hampgul skattelapp."
Han ser nog, att
"Jösse fogde än i din moders hus
spänner havande kvinnor för lass!"

Att det äkta i fosterlandskänslan inte kan vara en man, diktare och drömmare som Ola Hansson, främmande, är lätt att fatta. Han älskar sitt land och dess fattiga folk och vill dem båda väl. Vilket den vackra dikten Fosterland, avtryckt på annat ställe i detta nummer, låter oss finna.

Ur "Ung Ofegs visor" har gjorts de mest välkomna utdrag — det enda man skulle vilja ha uttryckt som sin önskan vore, att dessa utdrag blivit ännu mångfaldigare — på bekostnad av avdelningen "Svartkonsten".

Att Ola Hansson är en poet som kunnat slita sig loss från "de mörka drömmarnas famntag" och som hoppas på en gyllene morgonrodnad, trots allt, med ljus och klarhet visade han redan åren 81—83, då han skrev den trovissa dikten "Ett öppet ord", varur vi återge dess sista strofer:

"Att veta så innerligt fast och visst,
att lyckan slår ögonen upp till sist,
att andra skörda, där vi ha sät,
den livets lycka, som vi ej fått,
att inne i vandan slumrar i ro, —
min enda, stora tro."

Namnet talar för sig själv — ett gott och billigt tillfälle yppar sig här att lägga det till sina övriga käraste bokskatter.

J—a S.

Fosterland.

(Ur »Folkens Visor» av Ola Hansson.)

Vad heter kärlek till fosterland?
En fläckfri spegel i fläckfri hand,
som återgiver den älskades drag
i själfullt och ljusdruckt sammandrag,
när frigjord hon skrider ur nattens
band
i morgonbrand.

Vad är att älska sitt fosterland?
Att knyta kedja av hand i hand
och leda med spelande vardagsmod
all ljusets evigt rinnande flod
och dränka däri vår smygmanshop
i judasgrop.

*Det är kärlek till fosterland,
när obestickelig vårdarhand
kan göra den ymniga rikedomsvåg,
som flödar i jord och flödar i håg,
till livsens springbrunnar överallt
och tusenfallt.*

*Och det är kärlek till fosterland.
att lysa uppå den förräddarhand,
som griper om rodret och styr mot land,
men styr på skär och styr på sand, —
att lysa på handen klart och fast,
tills greppet brast.*

Morgonbris 1912.

Morgonbris, den socialdemokratiska kvinnorörelsens tidning, börjar med detta nummer sin åttonde årgång.

Att av den socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott utgives en egen tidning synes fylla ett bestämt behov. Det är självklart att en sammanfattning av vad som rör kvinnofrågor behöver sitt särskilda organ, dels emedan det som skrives om kvinnofrågor i den dagliga pressen ej där gör sig tillräckligt gällande i den övriga mängden av frågor, dels emedan det är behövt att kvinnornas intressen särskilt bevakas och ej på något sätt bli undanskjutna.

Morgonbris vill vidare lämna meddelanden och sammanfattningar rörande den socialistiska rörelsen och de stora samhälls- och kulturfrågorna i allmänhet samt intaga litteraturanmälningar, ehuru helt naturligt med stora begränsningar för det knappa utrymmets skull. Även skönlitterära bidrag skola inflyta i den mån lämpliga sådana kunna erhållas och utrymmet tillåter deras intagande.

Morgonbris vill även särskilt lämna kortfattade redogörelser och upplysningar angående hemmens vård och frågor som beröra skönhetsvärdena.

En *månadstidning* bör vara välkommen dels för alla dem, som

MALMBERGETS SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOKLUBB.

hava behov av något mer koncentrerat i tidningsväg än den dagliga pressen kan erbjuda, dels genom ämnesvalens relativa begränsning, dels genom den kortare sammanfattning i vissa ämnen, som genom ett sådant organ kan givas.

*Morgonbris vill således vara ett verkligt agitationsmedel bland kvinnorna, ett medel till upplysning, till höjande av deras solidaritetskänsla, ansvarskänsla och målmedvetna arbete på socialismens förverkligande. Alla fackföreningar, ungdomsklubbar, nykterhetsloger, kvinnogillen och andra organisationer bland arbetarörelsen böra därför se noga till att *Morgonbris* äges och läses av alla kvinnor inom deras resp. organisationer.*

Morgonbris utkommer en gång i månaden och utsändes till kommissionärer och organisationer omkring den 1:sta i varje månad.

Prenumerationspriset å posten är kr. 1:20 pr år, 65 öre pr $\frac{1}{2}$ år, 40 öre pr $\frac{1}{4}$ år, postarvode inberäknat. Prenumeration emottages å alla postkontor.

Lösnummerpris såsom förut, 10 öre pr exemplar, med 20 procents avdrag för organisationer och kommissionärer och redovisnings-

skyldighet en månad efter varje nummers mottagande.

Organisationer äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer.

Redaktionskommittén för *Morgonbris* har anledning känna sig förvissad om, att de som hitintills lämnat tidningen bidrag skola göra detta även nästkommande år och att även nya medarbetare skola intressera sig för vår tidnings strävanden genom att lämna den sitt medarbetarskap.

En tidnings framgång är även beroende av dess *läsekräts* utökning. Redaktionskommittén uppmanar därför kommissionärer att öka sina ansträngningar att få tidningen alltmer spridd.

Med en varm önskan om framgång för socialismen och kulturen.

Morgonbris redaktionskommitté.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Brev från Malmerberget.

Malmerbergets socialdemokratiska kvinnoklubb har i år att anteckna sin elvaåriga tillvaro. Medlemsantalet har ej varit så stort, trots det stora industrisamhälle Malmerberget är, men vi kunna ändock med glädje säga, att denna klubbs kärntrupp modigt arbetat från dess bildande. Allt emellanåt skörda vi frukten av vårt arbete ge-

nom att se en och annan vakna för vår sak och sluta sig till våra led, men den stora massan står dock utanför. Orsaken är nog den, att det finnes så många föreningar, och som vi alla veta vilja nog en del av arbetsklassens kvinnor helst tillhöra den högre klassen. Andra åter äro likgiltiga för allt. Även kunna vi ej hålla våra möten i fina salonger, utan i Folkets Hus, men jag är fullt övertygad om, att det genererar ingen att gå dit, ty där finns god plats. Som vi veta finns det inom alla områden individer som inte äro i allas tycke, men för att vinna vårt stora mål böra alla deltaga i arbetet. Fram mot orättvisa och förtryck! Fram för arbetareklassens höjande, både i lekamligt och intellektuellt hänseende.

Med kamrathälsning landet runt:
Klubbist.

Agitationen i Blekinge.

Då jag nu åter begär få taga Morgonbris spalter i anspråk är det för att något litet meddela från den agitation som under de månader förekom här. Efter förfrågan hos V. U. huruvida någon planering ang. agitationen i landet var gjord och svar kom att sådan före jul var omöjligt åstadkomma, beslöt styrelsen för Ronneby kvinnoklubb att om möjligt få till stånd en turné genom Blekinge. Vi tillskrev frkn Maria Kvist från Gävle och fick svar, att hon var villig resa. Nu voro vi glada, ty, tänkte vi, hade vi bara en tal, så skulle det nog gå lätt för sig att ordna det övriga. Att så ej alltid är förhållandet fingo vi dock något litet erfara, ty trots meddelandet i ortstidningen och trots de direkt till arbetarekommunerna ställda inbjudningscirkulären fingo vi endast från tre platser svar att de voro villiga deltaga. Dessa voro: Kallinge, Karlskrona och Sölvesborg. I Karlshamn ha vi kvinnoklubb, som naturligtvis gick med i planen.

Några kommuner sände ett vänligt avböjande svar till följd av dålig ekonomi, men andra åter lämnade troligen det utan avseende, enär vi aldrig erhöill svar härå. Detta försvårade planeringen, ty vi väntade i det längsta, varigenom också turnén kom bra nära julen.

Vi hade alltså fem platser med vår egen klubb, men som vi ansågo det allt för litet till följd av tal:s långa resa, beslöt klubben bekosta ytterligare tre föredrag. Planen kom då att omfatta 8 platser.

Blekinge är visserligen inte stort, men nog hade det bort varit minst dubbelt så många. Dock tro vi, att när vi nästa gång ställer en vädjan till våra manliga kamrater, dessa då bättre må förstå vikten av att göra något för att även kvinnorna må tillgodoses den upplysning, som på detta sätt kan komma dem till del. Fröken Kvist började turnén i Sölvesborg, där kamraterna gjort sitt allra bästa för tillslutning. Bland annat inbjudit därvarande kvinnliga rösträttsförening, vars ordf. också höll ett kort anförande under mötet. Ingen klubb kom till stånd, men som vi veta att intresse finns hoppas vi att snart få en sådan där. Nästa plats var Karlshamn, där klubben ordnat så trevligt som möjligt, men tillslutningen var ej så stor. Trots uthållighet och ansträngningar tyckes det vara tungt att arbeta och sprida förståelse där. Så gällde färden Äryd, där förr en kraftig facklig organisation bland stenarbetarna hade plats och där ännu några av de gamla duktiga kamraterna göra allt för att ånyo väcka folkets intresse. Här hade endast en 35 personer samlats och det är inte utan vemod vi tänkt på vad en kamrat yttrade där nere: "Det är ofta så tungt att

arbeta för våra idéer, men så hör man från annat håll hur vakna och duktiga de äro och hur bra det lyckats dem i föreningsarbetet och då griper man ånyo nya tag och hoppas så åter på nytt." Ja, heder åt dessa präktiga gamla kamrater, som göra vad de kunna och trots motarbete hoppas på ljusare tider!

I Hällaryd, vars klubb en tid ej kunnat hava regelbundna möten, var det gott om folk och 8 nya medl. ingick i klubben. Vid mötet i Karlskrona, vars Folkets hus stora sal var nästan fullsatt, tillsattes en interimstyrelse, som vi tro ej skall svika sitt uppdrag. En klubb har förut verkat där, men upplöst. Kallinge åter hade bra besökt möte, men kvinnorna tycks ännu sakna håg att upptaga den förutvarande klubben, vilken lades ned, som jag tror, till följd av hån och oförståelse som då möttes.

Nu var turen kommen till Ronneby och vi hade samlat ett 100-tal personer — hade dock väntat fler. Fröken Kvist talade över ämnet: "Kvinnan och samhällsfrågorna". Skildrade kvinnorörelsens uppkomst och utveckling i skilda länder och den kraftiga strid som förts för ernandet av den allmänna rösträtten. Bevisade hurusom kvinnan på de olika områdena har samma intressen att bevaka i samhället som männen och därför också bör vara berättigad till samma rättigheter. Det sakliga föredraget motogs med livligt bifall. Ett par medl. vunnos. Turnén avslutades i Saxemora, där arbetarekommunen välvilligt ordnat åt oss. Fullt hus och tacksamma åhörare. Troligen blev detta ett förarbete till en ungdomsklubb, enär en sådan har större förutsättning å nämnda plats.

Detta om fröken Kvists färd i mörka Blekingebygder, vilken troligen i framtiden kommer att giva en ännu rikare behållning. Samtidigt frambär jag mitt och kamraters varmaste tack till tal. för alla väckande och övertygande ord och alla ospard nöda!

Skulle jag så till sist omtala hur vi "snodde" samman kassa för att fylla kostnaderna, skulle det bli ett kapitel för sig. Skall då endast tillägga att vi ordnade en trevlig julmarknad, med lokalen i full julskrud, där varken ljus, granar eller tomtar saknades. Det var en hel liten utställning på julgranskonfekt, som vi själva tillverkat och som rönt strykande åtgång.

Visserligen ett drygt göra innan alla de 5,000 "fvrastyvers"-karamellerna blevo inlagda i sitt prunkande hölje, men med medlemmarnas trägna och eniga vilja till hjälp gick det glatt om också flera natters sömn fick offras. Inte blev behållningen stor, jämfört med det dryga arbetet, men vi fingo till det åsyftade och var ju vår närmaste stråvan.

Med hälsning till alla kamrater och klubbar och med önskan om rik framgång under det nya året.

För Ronneby soc.-dem. kvinnoklubbs styrelse:
Rebecka Svensson.

Blekinge företag är något att efterlikna för andra landskap.

Med anledning av ovanstående vilja vi passa på tillfället och med hänvisning till den agitationsplan, som V. U. till klubbarna utsänt, uppmana desamma till vaken och god tillslutning om detta vårt agitationsförslag.

Protokoll

från Sverges andra soc.-dem. kvinnokongress kunna rekvideras från Morgonbris exp. Pris 10 öre pr st. Postarvode ej inberäknat.

Requisitioner sändas mot postförskott eller förut insänd likvid.

Drick alltid

A.-B. Förenade chokladfabriker,
Stockholm.

Litteratur.

Lily Braun: Memoiren einer Sozialistin. Verlag Albert Langen, München. Häft. Rmk. 6:— för varje del.

Av ett arbete, som omfattar tvenne delar på över 600 sidor vardera redan efter några få månader utkommit i 27 tusen exemplar, är i och för sig en märklig händelse även i Tyskland. Det torde knappast finnas något skönlitterärt verk, som på de sista tio åren blivit så mycket omdebatterat i tal och skrift som detta. Och ändå är Lily Brauns Memoiren einer Sozialistin icke något verk av stor litterär betydelse. Det är emellertid mer än det, det är ett mänskligt dokument av rang, en förnäm kvinnas bekännelser, skrivna med en nästan grym uppriktighet mot sig själv och det är ej att sikta för högt vid en jämförelse att likställa dem, vad arbetets psykologiska intresse angår, med Goethes Dichtung und Wahrheit.

Man överdriver icke när man säger, att Lily Braun varit på allas läppar under de sista 10 åren, att allas ögon varit riktade på henne för hennes djärvhet att handla enligt egen övertygelse.

Lily Brauns insats som politiker, som feminist har varit större än någon annans måhända av de ledande kvinnorna i Tyskland. Hon har varit bland de få, som verkligen intresserat sig för politiken för dess egen skull och för samhällets bästa och behandlat den

varken såsom plattform för personlig framgång eller använt den i kvinnosakens tjänst. Och ändå har hon gagnat kvinnosaken mer än de flesta. Hon har varit den första att begära rösträtt för kvinnor i Tyskland, långt innan de borgerliga rösträttsföreningarna varit bildade. Hon har varit en av de radikalaste i sina åsikter ifråga om kvinnans förhållande till mannen, hon har före någon annan advocerat kärlekens rätt, och ändå, eller just därför, står Lily Braun denna dag som i dag är mera ensam och mera övergiven än någon i hela den för framsteget arbetande världen i Tyskland.

Det är en mer än märkvärdig utveckling Lily Braun har genomgått. Uppfostrad i de högsta hovkretsarna, i en ytterst konventionell och konservativ miljö, lärde hon sig mer och mer att inse, hur skriande de maktlystas orättvisor äro, och knappast vuxen frigör hon sig från familjens och traditionernas tvång och blir socialist. Med en alldeles sällsynt skarpsynthet skildrar hon barndomshemmet, fadern, generalen, den gode, men häftige mannen och modern, den veka och underdåniga; släkten och umgänget, där ingen kan tänka självständigt. Hon själv är firad och beundrad för sin skönhet och sin intelligens och ej minst för den originalitet, som omfattar alla hennes handlingar. Men Lily Braun är begåvad med ett socialt samvete, hon börjar snart att blygas över festernas glans, när hon påminner sig de fattigas umbäranden. För att få full handlingsfrihet ingår hon ett skenäktenskap med en av partiets mest entusiastiska anhängare, den sjuke, dödsdömd professor von Glycinski, som undervisar Alix von Cleve — det är hjältinnans namn i boken — i de socialistiska lärorna och i de stora tänkarnas teorier.

Med Alix von Cleves formella övergång till socialdemokratien och Glycinskis död slutar memoarernas första del, som författarinnan kallat: Lärdomsåren.

Med frågan: Och denna branta stig, som jag vill vandra, varthän leder den? slutar hon del I.

Bokens andra del ger svar på frågan. Vägen för Lily Braun uppåt, men genom ännu våldsammare strider än den hon redan kämpat sig igenom. Boken skildrar hjältinnans officiella inträde i det socialdemokratiska partiet och hennes verksamhet inom arbetarrörelsen, i det den ger en genom sin plastiska åskådlighet oförliknelig bild av partiets inre liv. Väl förtrogen med såväl den tyska som den utländska rörelsen målar förf. en färgrik tavla av dem båda. Skiftande och livligt framträda alla de personligheter Lily Braun sammanträffat med, som en rad väl lyckade porträtt: Liebknecht, Auer, Bebel, Vollmar, Bernstein, Jaurès, Anatole France, Bernhard Shaw, John Burns, Sidney och Beatrice Webb och många andra, de tyska borgerliga

Lider

Ni
af
reumatisk verk?

Lazarol

har i massor af fall
botadt
reumatisk verk!

Se här ett exempel!

För en tid sedan ådrog jag mig genom sträng förkylning en mycket

svår muskelreumatism

för hvilken jag blef ordinerad att genomgå en fem veckors badkur.

Jag försökte emellertid med Lazarol utspädd med en tredjedel vatten, indränkte med denna vätska en ylleduk som jag placerade på det värkande stället.

Redan efter ett par behandlingar erfor jag lindring och blef på kort tid återställd utan att resa till badorten.

Med stöd af ofvanstående rekommenderar jag Lazarol till alla som lida af reumatisk verk.

Stockholm den 12 juni 1911.

A. W. Boberg.
Tjänsteman.

kvinnorörelsens förkämpar ej att förglömma. Och lika träffande som ledarna skildrar hon mängden. De viktigaste händelserna under de sista årtiondena, striderna inom tyska riksdagen och vid riksdagsmannavalen, de tyska och även de internationella partikongresserna med alla intriger och småaktigheter, allt förstår hon att återge lifvullt och verkligt. Arbeterskornas och tjänarinnerörelsen, de politiska och fackföreningsorganisationerna — allt, som hon varit med om och det hon sett, passerar förbi — ej som i ett kaleidoskop, utan som om läsaren själv varit med om alla händelser. Men icke blott miljöskildringen är mästerlig, utan hennes förmåga att ge den rätta lokalfärgen åt naturskildringarna visar hon liksom i föregående arbeten. Oförlikneliga äro hennes bilder från London, Paris, Wien, Berlin, från Tyrolen, allt blir levande och karaktäristiskt under hennes penna.

Det är bokens yttre konturer. Men dess största värde ligger uti den ypperliga analysen av det kvinnliga själslivet. Det torde knappast finnas något svenskt verk, där en modern kvin-

nas upplevelser och öden äro skildrade med så mycken objektivitet och sanning. Lily Brauns tragiska kärleksöden, hennes sorger, hennes triumfer som kvinna och såsom politiker, hennes många nederlag söker hon återge med sin stora intelligens opartiskhet. Många av de moderna problemen, så svåra att lösa, framstå här med all deras skärpa. Modersplikterna och yrket i strid mot varandra, de sexuella problemen, sociala spörsmål i allmänhet skildrar hon med innerligaste förståelse.

För var och en, som är väl hemmastadd i tyska språket, är boken mer än läsvärd — det är en märklig tidsbild av en högt begåvad kvinna.

N. K—ger.

Ett hjärtligt tack för det förra årets arbete med Morgonbris vill härmed expeditionen särskilt bringa kommissionärerna. Vi veta att för dem ofta föreligger stora svårigheter att få tidningen ut i den omfattning som de önska och må de glädjas vid att ansträngningarna kröntes med framgång för Morgonbris.

Vi vilja även tacka alla, som punktligt fullgjort inbetalningarna och alla som under december månad inbetalt sina restanser.

I förhoppning att icke behöva utsätta någons namn i Morgonbris för resterande inbetalningar av försålda n:r så ha vi uppskjutit därmed till nästkommande n:r men hoppas, att alla då till den 15 jan. 1912 skola ha betalt Morgonbris t. o. m. n:r 11 1911.

Expeditionen.

En julotta av mera sällsynt slag i vår artificiella och moderna tid var den som sist förflutna julhelg av Verdandilogerna hade anordnats i Stockholms Arbetarinstitut med föredrag av dr Knut Kjellberg.

Julens helg och ro och ursprungliga mening hade man enkelt och vackert symboliserat och tänkt på att få fram då man smyckat salen med granar och ljus — tänk, *levande* lågor, alldeles som om man suttit i en liten landsortskyrka, dit ännu inte gas och elektricitet trängt in.

Dr Kjellbergs tal var helt i harmoni med vad man här tydligen velat åstadkomma, ljusets fest fick sin förklaring och helgens betydelse för trötta kroppar och själar sin rätta tolkning. I övrigt utfylldes det sällsynt finkänsligt valda programmet med musik och sång.

Tove.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

— ömsesidigt —
STOCKHOLM.

Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. förmaner.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmanliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.

Betalar högsta Depositions- & Kapitalräkningsränta.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör
17 Norrlandsöatan 17
STOCKHOLM

SPIS- och KNACKEBRÖD

Många sorter, ööverträffade i välsmak och näringsvärde.

Följande utlåtande föreligger om dessa tillverkningar:

»På begäran av Herr Fabrikör C. W. Schumacher har jag under flera år upprepade gånger dels övervakat tillverkningen av, dels analyserat av honom tillverkade sorter av *delikatess-spisbröd, spisbröd* och *knäckebröd*.

Jag har därvid funnit, att dessa Herr C. W. Schumachers brödsorter på grund av *högt näringsvärde* (hög halt av stärkelse och protein) *renhet* (frihet från främmande inblandningar) samt *torrhet och mörhet* (vattenhalt mindre än 10 procent)

äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Klihalten är ringa och ej större än den för prima bröd av dessa sorter normala.

Stockholm den 8 april 1911.

G. Lagerhelm, Professor vid Stockholms Högskola.

OBS! "Svenska veckans" **Stella spisbröd** rekommenderas.
omtykta nyhet

Bengt E. Pettersson

SKOMAGASINER

92 DROTTNINGGATAN 92

5 OLOFSGATAN 5

Välsorterat lager av starka, eleganta och moderna skodon för damer och barn.

OBS! Alla slags beställningar emottagas och utföras skyndsamt.

Reparationer emottagas och utföras väl och billigt.

ALLM TEL.
123 61
155 30

Aktiebolaget

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 5 proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1/2 8 e. m.
Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8.30 e. m.
Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 3,30 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje onsdagen i månaden i Furutorpssalen kl. 8 e. m. Sjukvårskassan har uppörd andra mötet i månaden.
Styrelsen.

Nyhets Magasinet,
Falköping.

— Nils Adamsson. —

Sanitetsmarknadens största specialaffär.

Filial i Centralpalatset, Stockholm.